

Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században
Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті
Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Multiculturalism and Diversity in the 21st Century
International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Absztraktkötet

Збірник тез доповідей

Book of Abstracts

MULTIKULTURALIZMUS ÉS DIVERZITÁS A 21. SZÁZADBAN

Nemzetközi tudományos konferencia
Beregszász, 2018. március 27–28.

Absztraktkötet

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

„RIK-U” Kft.
Ungvár
2018

УДК: 061.3

II– 79

A kiadvány a 2018. március 27–28-án Beregszászban megtartott a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke és az Ungvári Nemzeti Egyetem Történelem és Nemzetközi Kapcsolatok Karának Multikulturális Oktatás és Fordítás Tanszéke által rendezett *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században* című nemzetközi tudományos konferencia absztraktjait tartalmazza.

Készült a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlegének műhelyében

Szerkesztette:

Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia

Korrektúra: *Grica-Varcaba Ildikó, Lőrinc Marianna, Kordonec Olekszandr*

Tördelés: *Tótin Viktória, Dobos Sándor*

Borítóterv: *Kolozsvári István, Dobos Sándor*

A borítón látható fotót készítette: *Jablonykó Tamás*

ETO-besorolás: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A kiadásért felel: *Orosz Ildikó, Dobos Sándor*

A közölt absztraktok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos rendezvényt és a kiadvány megjelenését támogatta:

Kiadó és nyomdai munkák: „RIK-U” Kft.
88000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua
Felelős vezető: Sztanyisevszkij Jevgen

ISBN 978-617-7692-09-5

© Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia, 2018

© A szerzők, 2018

ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ У 21 СТОЛІТТІ

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

ТОВ «РІК-У»
Ужгород
2018

УДК: 061.3

П– 79

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у ХХІ столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

Підготовлено у видавничому відділі
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ

За редакцією:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура: *Ільдико Гріца-Варцаба, Маріанна Леврінц, Олександр Кордонець*

Верстка: *Вікторія Товтін, Олександр Добош*

Обкладинка: *Іштван Коложварі, Олександр Добош*

Автор фото на обкладинці: *Анатолій Яблонько*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр “Опацої Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Р. ІІ*

Відповідальний за випуск: *Ільдико Орос, Олександр Добош*

За зміст тез відповідальність несуть автори.

Проведення конференції та друк збірника здійснено за підтримки:

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Генеральний директор: Станішевський Євген Вікторович

ISBN 978-617-7692-09-5

© Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач, 2018

© Автори, 2018

MULTICULTURALISM AND DIVERSITY IN THE 21ST CENTURY

International Academic Conference
Berehove, March 27–28, 2018

Book of Abstracts

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

”RIK-U” LLC
Uzhhorod
2018

УДК: 061.3

П– 79

The publication includes papers presented at the international academic conference, "Multiculturalism and Diversity in the 21st Century" held on 27–28 March, 2018 in Berehove. The academic event was organised by the Department of Philology of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education and the Department of Multicultural Education and Translation, Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University.

Prepared at the Publishing Department of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Edited by:

Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács

Proof-reading: *Ildikó Grica-Varcaba, Marianna Lőrinc, Olekszandr Kordonec*

Makeup: *Viktória Tótin, Sándor Dobos*

Book cover: *Kolozsvári István, Sándor Dobos*

Book cover photograph by *Tamás Jablonykó*

Universal Decimal Classification (UDC): *The Apáczai Csere János Library of
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

Responsible for publishing: *Ildikó Orosz, Sándor Dobos*

Authors are responsible for the content of abstracts.

The international academic conference and the publication of abstracts sponsored by:

Publishing and printing: "RIK-U" LLC
88000 Uzhhorod, Gagarin Street, 36. E-mail: print@rik.com.ua
Responsible manager: Jevgen Stanyisevskiy

ISBN 978-617-7692-09-5

© Enikő Nagy-Kolozsvári – Szilvia Kovács, 2018

© Authors, 2018

TARTALOM – ЗМІСТ – CONTENTS

<i>AFSHAR, NAEIMEH</i> : EFFECTS OF L1 DOMINANCE ON THE ACQUISITION OF ENGLISH SOUNDS BY TURKISH/PERSIAN BILINGUALS	15
<i>ALBERT ÁGNES</i> : KREATIVITÁS A NYELVOKTATÁSBAN	16
<i>ALKHRISHEH, HAZIM</i> : MOTIVATION, ATTITUDE AND EFFORT TOWARDS LEARNING ENGLISH: THE CASE OF MUTAH UNIVERSITY JORDANIAN MALE AND FEMALE STUDENTS.....	20
<i>ANDREYKO, VITALIY</i> : НОВА ПАРАДИГМА ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЯК ПРИКЛАД ЦИВІЛІЗОВАНОГО СПІВІСНУВАННЯ ДВОХ КРАЇН	22
<i>BÁLINT, EMMA JÚLIA</i> : DIVERSITY OF MENTAL ILLNESSES IN THE HISTORY OF SOCIAL MEDIA IN THE 21 ST CENTURY	27
<i>BANYAS, VOLODYMYR / БАНЯС, В. В.; БАНЯС, Н. Ю.</i> : МАЛОВІДОМИЙ ІВАН ФРАНКО: ПОВІСТЬ «МІСІЯ» (ДО 130-ЛІТТЯ ВІД ЧАСУ ПЕРШОЇ ПУБЛІКАЦІЇ).....	30
<i>BARANY, ADALYBERT</i> : ВПЛИВ ПОДІЙ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА СВІТОГЛЯД ІМПЕ КЕРТЕСА ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В РОМАНІ «ЗНЕДОЛЕНІСТЬ».....	33
<i>BÁRÁNY ERZSÉBET</i> : KORSZERŰ KÉTNYELVŰ SZÓTÁRAK ALKALMAZÁSA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁK UKRÁN NYELV ÓRÁIN.....	36
<i>BEREGSZÁSZIANIKÓ</i> : A MAGYAR NYELV ÉRETTSÉGI VIZSGA TARTALMA MINT NYELVI TERVEZÉSI KÉRDÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN	40
<i>BODOR VIKTÓRIA</i> : A DIALEKTOLÓGIAI ISMERETEK ALKALMAZÁSÁNAK FONTOSSÁGA AZ ÓVODAI ANYANYELVI NEVELÉSBEN (EGY EMPIRIKUS FELMÉRÉS EREDMÉNYEI ALAPJÁN).....	43
<i>BOGNÁR, CSABA</i> : UNIFORMIZED MULTICULTURALISM: WORLD STATE, UNIVERSAL LEGAL SYSTEM AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE AT THE DAWN OF CYBORG BEING.....	48
<i>CHONKA, TETYANA</i> : КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА У ТВОРАХ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.....	53
<i>CSÁSZÁR ISTVÁN</i> : SZOVJET–MAGYAR KAPCSOLATOK 1964-TŐL NAGYKÖVETI JELENTÉSEK ALAPJÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁGRA	60
<i>CSERNICKÓ, ISTVÁN</i> : BILINGUAL EDUCATION MODEL FOR THE MINORITIES: ALWAYS THE BEST SOLUTION?.....	62
<i>CSILLIK, ÉVA</i> : EFFECTIVE PRACTICES FOR MEETING THE LEARNING NEEDS OF ‘SUPERDIVERSE’ MULTI-LANGUAGE LEARNERS IN EARLY CHILDHOOD CLASSROOMS	70
<i>DEMCHENKO, INHA</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ІНОЗЕМЦІВ – МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	73

DOBOS, SÁNDOR: OFFICIAL REGULARIZATION OF SETTLEMENT NAMES ON THE TERRITORY OF PRESENT-DAY TRANS-CARPATIA IN THE ERA OF THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC (1919–1938).....	79
DUDICS LAKATOS KATALIN: MIT NEVEZNEK NYELVJÁRÁSNAK A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ISKOLÁKBAN?.....	85
FÁBIÁN, MÁRTA: LISTENING STRATEGIES USED BY MONO- AND BILINGUAL MAJORS OF ENGLISH AT THE F. RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN INSTITUTE.....	88
FÁBIÁN NÉMETH, BEÁTA: LINGUISTIC LANDSCAPE AS A WAY OF PUBLIC COMMUNICATION IN VINOGRADOVO.....	91
FAILASOFAH, FAILASOFAH: STUDENTS’ CRITICAL LITERACY DEVELOPMENT: A STUDY OF TEACHERS’ INSTRUCTIONAL PRACTICES.....	94
FEISAL, AZIEZ: DEVELOPMENT OF ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN AN ISLAMIC BOARDING SCHOOL IN INDONESIA: A DYNAMIC SYSTEM PERSPECTIVE.....	95
FODOR, KATALIN: EFL TEACHERS’ TECHNOLOGICAL USE: POSSIBILITIES, ROUTINE AND EXPECTATIONS OF GENERATION Z.....	96
GÁLADÉL: A VALLÁSI KÖLCSÖNHATÁSOK NYOMAI A NÉPI KÉZIRATOS FÜZETEKBE.....	100
GAZDAG VILMOS: AZ OROSZ ÉS UKRÁN KÖLCSÖNSZAVAK KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVJÁRÁSOKBAN VALÓ ELTERJEDTSÉGÉRŐL ÉS ALAKVÁLTOZATAINAK LÉTREJÖTTÉRŐL.....	106
H. TÓTH ISTVÁN: HOZZÁJÁRULÁS A KÁRPÁTALJAI HELYESÍRÁS-TANÍTÁS MINDENNAPJAIHOZ.....	112
HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA: NYELVI TÁJKÉP BEREGSZÁSZBAN.....	113
HNATYK, KATALIN: NEW WINDS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN TRANSCARPATIA.....	118
ГОРБАТ, ІРИНА ЛЮБА: КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЇТТЯ І ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, ВІДОБРАЖЕНІ В КУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОВІТОВОГО МУЗЕЮ САТУ-МАРЕ.....	123
HUSZTI, ILONA: REALISATION OF REFLECTIVE TEACHING DURING THE TEACHING PRACTICE OF ENGLISH MAJOR STUDENTS.....	127
ILLÉS, ÉVA: MONOLINGUALS IN A MULTILINGUAL LANDSCAPE.....	132
KARMACSI ZOLTÁN: EGY KÁRPÁTALJAI GASZTROFESZTIVÁL NYELVI TÁJKÉPE.....	136
KÉSZ BARNA: MULTIKULTURALIZMUS A SZOVJET HADSEREGBEN – KÁRPÁTALJAI MAGYAR KATONÁK BESZÁMOLÓI ALAPJÁN.....	140
KÉSZ BARNABÁS: INTERETNIKUS JELENSÉGEK A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG TÁRGYI KULTÚRÁJÁBAN.....	146
KÉSZ MARGIT: INTERKULTURÁLIS KÖLCSÖNHATÁS A KÁRPÁTALJAI FOLKLÓRBA SZAKRÁLIS SZÖVEGEK ELEMZÉSE ALAPJÁN.....	150

KÉSZ RÉKA: KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA KÜLFÖLDÖN MUNKÁT VÁL- LALÓ KÁRPÁTALJAI NŐK NARRATÍVÁI ALAPJÁN	155
KHAVAVCHAK, OLEG: ЕМОТИВНИЙ ДИСКУРС «ІСТОРИЇ РУСІВ»	162
KONTRA H., EDIT: FLIPPED CLASSROOMS IN APPLIED LINGUISTICS: PROMOTING 21 ST CENTURY SKILLS FOR LEARNING.....	169
KORDONETS, OLEKSANDR: МОТИВ СМЕРТІ У НОВЕЛАХ «ЗВИЧАЙ- НА ІСТОРІЯ» Б. ЛЕПКОГО ТА «ЗАПИСКИ НЕДУЖОЇ ЛЮДИНИ» О. ПЛЮЩА	173
KOVÁCS SZILVIA: AUTONÓM NYELVTANULÁS ÉS NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁK HASZNÁLATA.....	180
KOZMÁCS ISTVÁN: KIS HAL A NAGY TENGEBEN VAGY NAGY HAL A TÓBAN? A KISEBBSÉGI ÍRÓ DILEMMÁJA.....	182
KYCHAK, OKSANA: ЛЮДИНА ЗАКАРПАТСЬКОГО ПОРУБІЖЖЯ: ПО- ЛІКУЛЬТУРНІСТЬ, ПАРАДИГМИ ПРИКОРДОННЯ ТА МІСЦЕВИ МЕНТАЛЬНІ КОРДОНИ В ЦЕНТРІ ЄВРОПИ	183
KYSHARI, BETTINA: РОЛЬ НАТО У ФОРМУВАННІ СУЧАСНИХ МІЖНА- РОДНИХ ВІДНОСИН	190
LEBOVICS VIKTÓRIA: NAGYÍTÓ ALATT A TOLMÁCSOLÁS	194
LECHNER ILONA: A KONTEXTUS SZEREPE A FORDÍTÁSBAN.....	196
LIBAK, NATALIA: НЕОЛОГІЗМИ У «ВЕЛИКОМУ ТЛУМАЧНОМУ СЛОВНИКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ» ЗА РЕДАКЦІЄЮ В.Т. БУСЕЛ.....	200
LIZÁK, KATALIN: EFL INSTRUCTION IN THE 21 ST CENTURY: MEETING THE CHALLENGES.....	203
LŐRINCZ, MARIANNA: CONCEPTUALIZING EFFECTIVE TEACHING.....	208
LYASHYNA, ALLA: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДА- ЧІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	214
MÁDI, GABRIELLA: LANGUAGE, POWER, ASSIMILATION, AND MINORITIES IN MULTILINGUAL SPACE (BASED ON CONTEMPORARY HUNGARIAN NOVELS).....	218
MAJOR, ÉVA: THE TRUE MYTH – CAN A UNIVERSITY LECTURE BE INTERACTIVE?.....	220
MARHITYCH, DIANA: УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	224
MÁRKU ANITA: NYELVI TÁJKÉR: AZ INTERNETES MÉMEK KÁRPÁTAL- JAI MAGYAR VONATKOZÁSAI	229
KOGA, MASAYUKI: ІСТОРІЯ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА УКРАЇНОЮ	233
MÁTÉ RÉKA: KÖZÉPPONTBAN A NYELVTANULÓ: TÖBBNYELVŰSÉG A GYAKORLATBAN	236
MEDGYES, PÉTER: THE NATIVE/NONNATIVE CONUNDRUM REVISITED	239

MELEHANYCH, HANNA: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТТЯ).....	240
MILLISITS MÁTÉ: A HOLLAND–MAGYAR REFORMÁTUS KAPCSOLATOK ÉVSZÁZADAI	245
MOLNÁR D. ISTVÁN: A NYELVI ÖSSZETÉTEL VÁLTOZÁSA KÁRPÁTALJA TERÜLETÉN 1880–1910 KÖZÖTT.....	246
MOLNÁR JÓZSEF: AZ ANGOL NYELV ISMERETE KÁRPÁTALJÁN – A 2001-ES UKRAJNAI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN.....	249
MÓNUS DÓRA: DRÁMAPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK AZ ANYANYELVOKTATÁSBAN.....	254
MOSKALENKO, OLENA: КРОС-КУЛЬТУРНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ АНГЛОМОВНУ КОМУНІКАЦІЮ.....	258
MOTRUK, VIKTOR: ЧИТАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ МЕТОД ПІДТРИМАННЯ І РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ФАХОВИХ МОТИВІВ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ).....	262
MYSHKO, ANATOLIY: ФІНЛЯНДІЯ ТА НАТО	267
MYSHKO, SVITLANA: ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	273
NAGY-KOLOZSVÁRI ENIKŐ: INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE IDEGEN NYELVŰ GYERMEKIRODALOM SEGÍTSÉGÉVEL.....	277
NEMES, ZSOLT: TEACHING HUNGARIAN IN THE US HUNGARIAN WEEKEND SCHOOLS: HERITAGE OR FOREIGN LANGUAGE APPROACH?.....	278
NSHIWI, DARIN: THE IMPACT OF MULTI-COMPETENCE APPROACH ON LEARNING VOCABULARY AND SPEAKING SKILLS OF A THIRD LANGUAGE BY SYRIAN ADULT LEARNERS	279
NYLABOVICH, YANA: УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКІ НЕВІДПОВІДНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В КОНТЕКСТІ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКА	280
ÖVEGES ENIKŐ: NYELVI ELŐKÉSZÍTŐ ÉVFOLYAM: A MEGOLDÁS A MAGYAR NYELVOKTATÁS PROBLÉMÁIRA?	284
VIRAG, PAUL: СПІВЖИТТЯ ТА БАГАТОЕТНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ПОВІТІ САТУ-МАРЕ У ХХІ СТОЛІТТІ	289
PELESKEI, VIKTORIA: MULTICULTURAL PERSPECTIVES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN CANADA.....	292
PENCKÓFER JÁNOS: SZEMÉLYESSÉG, ÖNÉLETÍRÁS-JELLEG, „KÁRPÁTALJAI OLVASAT” BALLA LÁSZLÓ ÉLETMŰVE ALAPJÁN.....	298
PILIPENKO, GLEB: СЕРБСКИЙ ЯЗЫК В ВЕНГЕРСКИХ ШКОЛАХ ВОЕВОДИНЫ: ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ.....	301

W. PILLAR, GRANVILLE: A CRITIQUE OF HEMISPHEROLOGY, MODALITY PREFERENCE AND LEARNING STYLES.....	308
PITRA, NELYA: НІМЕЦЬКИЙ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ.....	315
POLYOVIIY, MYKOLA: ПЕРСПЕКТИВИ ЕВОЛЮЦІЇ КУЛЬТУРНОГО РІЗНОМАНІТТЯ СВІТУ ДО СЕРЕДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	318
POPOVYCH, NATALIA: РЕЛІГІЙНА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПЕРЕКЛАДАХ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДІВ ДАВНЬО-ГРЕЦЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ).....	323
ПЕВСЕ, АНДРЕЯ: ТРУДНОЩІ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ УГОРЦЯМИ.....	327
PUSKÁS VERONIKA: ISKOLAI NYELVI TÁJKÉR NAGYBEREGEN.....	330
R. FEDOR, ANITA: INVESTMENT INTO HUMAN CAPITAL BY WOMEN WHO ARE TEMPORARILY AWAY FROM LABOUR MARKET.....	334
SHELEMBА, MYKHAYLO; SHELEMBА, MARTA: ВПЛИВ УГОРСЬКОГО ЧИННИКА НА ОСОБЛИВОСТІ ПАРТІЙНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	338
SHPENIK, KATERYNA-MARIA: LANGUAGE POLICY OF THE EUROPEAN UNION.....	346
SHPENIK, SILVIA: USING SOCIAL MEDIA IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	351
STEFUCA, VIKTÓRIA: ТРУДНОЩІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ.....	355
SZABÓ, NOÉMI: CROSS-LINGUISTIC INTERACTION IN THIRD LANGUAGE LEARNING.....	357
SZAMBOROVSZKYNÉ NAGY IBOLYA: NEMZETISÉGI DIVERZITÁS KONTRA BIRODALMI UNIFORMIZÁLÁS. A SZOVJET OKTATÁSPOLITIKA JANUS-ARCÚSÁGA (1953–82 KÖZÖTT).....	359
SZILÁGYI LÁSZLÓ: EGYNYELVŰ ÉS TÖBBNYELVŰ KÖRNYEZETBEN FELNŐTT TANULÓK NYELVTANULÁSI STRATÉGIÁI ANGOLÓRÁN.....	361
TASKOVICS OKSZANA: KÖZÖSSÉGI OLDALAK A NYELVOKTATÁSBAN.....	365
TODOROV, IHOR: СУЧАСНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	368
TODOROVA, ANNA: EASTERN PARTNERSHIP AND EXPANSION: THE UKRAINIAN PERSPECTIVE.....	373
TODOROVA, NATALIA: INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AND CRITICAL CULTURAL AWARENESS: IMPLICATIONS FOR THE UKRAINIAN ESP CONTEXT.....	379
TÓTH ENIKŐ: A MAGYAR NYELV MEGJELENÉSE GECSE NYELVI TÁJKÉPÉBEN.....	384

<i>TYSHCHUK, ALLA</i> : ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ УКРАЇНИ: ЗМІСТОВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД.....	387
<i>US, HANNA</i> : ТЕРМІН «ДИТИНА» В ТЕРМІНОЛОГІЇ СІМЕЙНОГО ПРАВА: ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ВИМІР.....	392
<i>USTYCH, SERHIY</i> : СУЧАСНІ ТРАНСКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ЗАКАР- ПАТТЯ.....	396
<i>USTYCH, SERHIY; BENCHAK, OLESYA</i> : СУТНІСТЬ, ФУНКЦІОНУВАН- НЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ТРАНСКОРДОННИХ СИСТЕМ	397
<i>VANČO, ILDIKÓ</i> : THE TEACHING OF THE SLOVAK LANGUAGE IN SCHOOLS WITH HUNGARIAN AS THE LANGUAGE OF INSTRUCTION IN SLOVAKIA: GENERAL OVERVIEW.....	401
<i>VOVKANYCH, IVAN</i> : ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ	402
<i>VRÁBELY, TAMÁS</i> : MULTICULTURAL EDUCATION: WAYS AND METHODS OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE	403
<i>VRAUKÓ, TAMÁS</i> : CODE SWITCHING IN HISPANIC-AMERICAN NARRATIVES	407
<i>WAWRZONEK, MICHAŁ</i> : ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК МІЖНАРОДНА ПРОБЛЕМА – НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ, УКРАЇНИ ТА ІЗРАЇЛЯ	408
<i>WOŁEK, ARTUR</i> : OFFICIAL USE OF MINORITY LANGUAGES: BETWEEN SYMBOLIC POLITICS AND LOCAL PUBLIC POLICIES	413

INTERETNIKUS JELENSÉGEK A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG TÁRGYI KULTÚRÁJÁBAN

Kész Barnabás

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász, Ukrajna
Ukraine

A Kárpátalja területén élő magyarok évszázadok óta együtt élnek a vidék lakosságának zömét alkotó szláv (ruszin/ukrán) lakossággal, valamint magyarokhoz hasonlóan kisebbségi helyzetben lévő román, német, cigány/roma és más etnikumokkal. Vajon hogyan tükröződik ez a történelmi együttélés az itteni magyarok életmódjában, mentalitásában, illetve milyen mértékben hatottak e nemzetiségek egymás műveltségére. Az interetnikus átfedések bizonyítására kiváló például szolgálhatnának a ruszin és magyar nyelv és folklór párhuzamai, a népszokások (húsvéti tojásfestés, betlehemes stb.), én mégis inkább kutatási területem, a tárgyi műveltség néhány példáját kívánom felhozni illusztrációként.

Mindenekelőtt vegyük sorra azokat a kutatásokat, amelyek a kárpátaljai magyarok és ruszinok néprajzával kapcsolatosak. Lehoczky Tivadarral kezdhetjük, akinek *Bereg vármegye* című monográfiájában találunk néprajzi jellegű leírásokat is [9, 192–198.]. Lehoczkyt jobban érdekelte a ruszinok néprajza, mely a reformkortól a XX. század közepéig kutatók sorát foglalkoztatta, például Duliskovics Mihályt, Benczur Jánost, Zombory Gusztávot, Várady Károlyt, Hodinka Antalt, Krúdy Gyulát, Bonkáló Sándort, Bacsinszky Tivadart vagy éppen Ortutay Gyulát és Pataki Máriát [11, 119.]. Külön megemlíteném Gunda Bélát, aki a szatmári népi műveltségről írt tanulmányában kitér a *keresztcsűrökre*, a szénatartó *aborákra*, a bevésett ágasos gémeskutakra, a *tőkés kapukra*, miközben nem feledkezik meg megemlíteni azok kárpátaljai – magyar és szláv – párhuzamait [7]. A szerző részletesen foglalkozik a gubával, kifejtve, hogy miért csúfolták Ung vármegyét *guba-vármegyének* [7, 97.]. A szerző leírja, miben különbözik egymástól a szatmári-beregi hegyes orrú *magyar* és kerek orrú *tót bocskor* [7, 99.]. Hasonló párhuzamokkal (*abora*, nyitott *szín*, *kandalló*, faragott *tornác* stb.) találkozunk Pavlo Fedáka ungvári kutatónak a vidék szláv lakosságának hagyományos építészetével foglalkozó könyvében [3].

Az említett párhuzamokkal nemcsak a néprajzkutató, de a Kárpátaljára látogató turista is találkozhat, ha ellátogat például a Szabadtéri Néprajzi Múze-

umba (az ungvári skanzen, melyben a zömmel szláv építészeti emlékek között egy 1897-ből származó viski ház hivatott reprezentálni a hagyományos magyar népi építészetet és lakberendezést).

Hasonló példákkal az ugocsai falvak hagyományos tárgyi kultúráját kutatva személyesen is találkozhattam. A népi építészet terén ilyen például a XX. század első felében még használatos *tőkés kapu*, melyet szakirodalom még *tönkös*, *gémes kapuként* is említ. Az 1943–1944. évi ugocsai táj- és népkutató táborban részt vevő Katona Ferenc pontos leírást ad a tizzaszászfalui *tőkés kapuról*, amelyet a településen *faragott* vagy *sarancos* kapunak neveztek [8, 93.]. Az 1969-ben Salánkon kutató Morvay Judit által készített fotók bizonyítják, hogy itt ugyanúgy ismerték a *tőkés kaput*, mint a Punykó Mária fényképfelvételein is megörökített Beregújfaluban vagy Nagyberegen. A *tőkés kapuhoz* hasonlóan a magyarok és a ruszinok által egyaránt ismert volt a szénatároló *abora* és a *csűr* (*pajta*) is. Az utóbbi Kárpátalja területén viszonylag későn, két irányból terjedhetett el. Az alföld felől a *csűr*, a ruszinok lakta vidékekről a *sztodola* megnevezést hozva magával [5, 87.]. Valószínű, hogy a Felső-Tisza-vidék népi építészetének fő jellegzetességei (a *tornácos*, *rédelyes* házak, a *nyári konyha*, a *kettős udvar*, a *csűr*, a *kukoricagóré*, a *gémeskút*, a fedeles kiskapu stb.) közül az *abora* ukrán–román párhuzamokkal bír, a *tőkés kapu* és szilvaaszaló kemence pedig inkább a korai német telepésekhez köthető [7, 45–63.]. A kutatók feltételezik, hogy az *aborát*, *tőkés kaput* és *aszalót* a korai német telepések a magyar pásztorok és parasztok közvetítésével honosították meg a ruszinok és románok között [7, 54–57.]. Hasonlóképpen a korábbi *kontyos* tetők helyett a Szatmárból jött német ácsok hatására kezdtek el ún. *svábos* tetőket építeni, hogy világosabb legyen a *pad*. A ruszin és magyar népi építészet kölcsönhatásának példái a rövid fázsindellyel és hosszú *dránicával* fedett parasztházak, vagy például a *nyitott pitvar* elterjedtsége mindkét etnikumnál. A *nyitott pitvar* (*nyitott eresz* vagy *kutyafekvő*) ritka és archaikus voltára számos kutató felhívta a figyelmet Móricz Zsigmondtól Gilyén Nándorig és Dám Lászlóig. Korábban pedig Lehoczky Tivadar mutatta be egy Bereg megyei „orosz” ház alaprajzát, melyben a *nyitott ereszt pitvarnak* [9, 200.]. Az 1968–69-ben Kárpátalján kutató szovjet néprajzosok is felfigyeltek a *nyitott ereszre* mint a magyar parasztház egyik archaikus elemére [1, 102.]. Grozdova és Kovalszkaja közli egy XIX. sz. végi salánki *nyitott pitvarnak* a fotóját, és egy XIX. század közepén épült tekeházai *nyitott pitvaros* ház alaprajzát is [2, 159–161.]. A szerzőpáros írja, hogy a Kárpátok ukrán lakosságánál a mai napig megmaradtak az ilyen hideg *nyitott ereszek*, mivel a magyaroktól eltérően ők nem alakították azt át meleg konyhává [2, 179.].

A magyarok, ruszinok és vidékünk más nemzetiségei közötti interetnikus jelenségeket a népviseletben is fellelhetjük. Kopriva Attila *Hímzések a kárpátaljai magyarok népviseletében* című ukrán nyelven kiadott értekezésében írja, hogy az itteni magyar népviselet a díszítettsége terén nemcsak a környező szláv népek viseletétől marad el, de a Kárpát-medence középső és nyugati területein élő magyarokétól is [4, 3–4.]. A szerző kivételként kiemeli a nagydobronyi viselet színes, unikális jellegét, mely azért maradhatott fenn, mert a nagydobronyiak mereven elzárkóztak nemcsak a ruszin lakosságtól, de a környékbeli magyar falvaktól is. Annak ellenére, hogy a kárpátaljai magyarok hagyományos viselete markánsan eltért a környező szlávok tradicionális öltözékétől, a figyelmes kutató találhat átfedéseket és párhuzamokat, elsősorban a magyarsággal közvetlen kontaktusban élő *dolisnyákok* (síkidéki ruszinok) esetében. Ezt csak egy-két példával kívánom illusztrálni.

Egykor a bunda szegényes változatának tartott, a szűrnél is olcsóbb guba Ugocsa, Bereg és Ung jellegzetes ruhadarabjának számított. Erre utalnak a fennmaradt példányok és régi fotók mellett a „*guba gubával – suba subával*”, „*örök harag – gubadarab*” szólások is. A guba sima és fürtös változatai tehát a mai Kárpátalja felől hódították meg a Kárpát-medencét, s ezen a vidéken őrizték meg legtovább a guba készítését. A guba azonban nemcsak a magyarok, de a vidék szláv és román lakosainak is megszokott viselete volt (*hunya, gúnya*).

A guba mellett a bocskorok jelenléte és különféle típusai is bizonyítják a helyi magyarság kapcsolatait a szomszédos ruszin/ukrán, szlovák, román lakossággal. A kárpátaljai magyarok kollektív tudatában a bocskor viselete az „orosznak” mondott ruszinokhoz köthető. Az adatközlők szerint az „orosz” aratómunkások hozták magukkal a magyar falvakba eladásra bocskort. Ugyanakkor Morvay Judit 1969-es gyűjtése szerint nyáron a salánki magyar férfiak is hordták e lábbelit, s aratáskor az asszonyok is kerek, beráncolt orrú bocskort húztak a lábukra, amiről a kutató vázlatrajzot is készített [10]. A szakirodalom szerint a kerek orrú bocskort az alföldi magyarság borjúsájú bocskorként ismeri, s Herman Ottó ezt tartotta a magyar bocskorformának [6, 687.]. A bocskor viselését a Tiszaszászfaluban 1943–44-ben gyűjtő Katona Ferenc is alátámasztja [8, 40.].

A felsorolt példák bizonyítják Bátky Zsigmond szavait, miszerint a kultúra nincs népekhez kötve, s a népek csak ideiglenes hordozói a műveltségnek [7, 12.]. Ez különösen érzékelhető a soknemzetiségű Kárpátalján. A történelem során különböző államalakulatokhoz tartozó terület nemzetiségei az egymással szemben tanúsított toleranciának köszönhetően máig megőrizték etnikai és vallási sajátosságaikat, identitásukat, ugyanakkor anyagi, szellemi és szociális kultúrájukban számos közös vonással is találkozhatunk. Az egymás művelt-

ségét kölcsönösen gazdagító, a vidéknek szinte egyedülállóan színes arculatot biztosító kölcsönhatások tanulmányozásakor sokszor már lehetetlen kinyomozni, hogy ki, kitől és mikor kölcsönzött, de nem is ez a legfontosabb. Egy biztos: a helyi lakosság tárgyi műveltségének kutatása során többek között figyelembe kell venni a társadalmi tényezőket, így például az itt élő nemzetiségek etnikai kölcsönhatását is, mivel a helyi magyarság népi kultúráját az eltérő életformák kölcsönhatása, a különböző etnikumok és társadalmi csoportok műveltségének összesítése határozza meg.

Felhasznált irodalom

1. Гроздова И. Н. 1972: Этническая специфика венгров Закарпатья. – В кн. *Карпатский сборник*. Издательство Наука, Москва, 95–107.
2. Гроздова И. Н. – Ковальская Н. Г. 1979: Жилища венгров Закарпатья. – В кн. *Материальная культура комплекстных этнических групп на Украине*. Издательство Наука, Москва, 151–181.
3. Федака П. М. 2005: *Народне житло українців Закарпаття XVIII–XIX століть*. Видавництво Гражда, Ужгород.
4. Коприва Атіла 2008: *Вишивка в народному костюмі угорців Закарпаття. Історія та художні особливості*. Конспект лекцій. Видавництво Карпатська вежа, Мукачево.
5. 5. Barabás Jenő (1989). Innovációk a Kárpát-medence északkeleti térségének népi építészetében. – In. Cseri Miklós – Balassa M. Iván – Viga Gyula szerk. *Népi építkezés a Kárpát-medence északkeleti térségében (A Miskolcon 1989. május 15–16-án megrendezett konferencia anyagai)*. Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum–Miskolci Herman Ottó Múzeum, Miskolc–Szentendre, 85–91.
6. Flórián Mária (1997). Öltözködés. – In. *Magyar néprajz IV*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 587–767.
7. Gunda Béla (1984). A szatmári hagyományos népi műveltség etnográfiai helyzete. – In. Ujváry Zoltán szerk. *Tanulmányok Szatmár néprajzához*. Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszéke, Debrecen, 35–137.
8. Katona Ferenc (1943). *Vegyes néprajzi és szociográfiai adatok. Az ugocsai kutatótábor nagyszőlősi bevezető előadásainak jegyzete*. Kézirat. Néprajzi Múzeum Ethnológiai Archívuma. EA 4590.
9. Lehoczky Tivadar (1881). *Beregvármegye monographiája I–III*. Ungvár
10. Magyar Néprajzi Atlasz I–IV. 1969: Morvay Judit gyűjtése. MTA Néprajzi Intézet Adattára, Budapest
11. 11. S. Benedek András (1997). Vissza a forráshoz. Fejezetek a kárpátaljai magyar néprajzkutatás történetéből. – In. Lator László – Soós Kálmán – S. Benedek András szerk. *Kárpátaljai Minerva*. I. kötet, 1. füzet, 117–128.

Полікультурність та різноманітність у 21 столітті. Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», Берегове, 27–28 березня 2018 року / Редактори: Еніке Надь-Коложварі, Сільвія Ковач – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2018. – 420 с.

ISBN 978-617-7692-09-5

Збірник містить тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Полікультурність та різноманітність у XXI столітті», яка відбулася 27–28 березня 2018 року в м. Берегове. Організаторами конференції стали кафедра філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II і кафедра полікультурної освіти та перекладу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.

УДК: 061.3

П– 79

Науково-довідкове видання

**ПОЛІКУЛЬТУРНІСТЬ ТА РІЗНОМАНІТНІСТЬ
У 21 СТОЛІТТІ**

Міжнародна науково-практична конференція
Берегове, 27–28 березня 2018 року

Збірник тез доповідей

2018

Редактори:

Еніке Надь-Коложварі – Сільвія Ковач

Коректура:

Ільдіко Гріца-Варцаба, Маріанна Левріні, Олександр Кордонець

Верстка:

Вікторія Товтін, Олександр Добош

Обкладинка:

Іштван Коложварі, Олександр Добош

Відповідальний за випуск:

Ільдіко Орос, Олександр Добош

Видавництво та поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У»

88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції*

Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року

Підписано до друку 22.10.2018.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 11,7. Формат 70x100/16.

Замовл. № 2520. Тираж 200.